ВАНРЕДНО ИЗДАЊЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после светк.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију
а рукописи
уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 28 или 35 дин.
на по године: К 14 или 17½ дин.
на четврт год.: К 7 или 8⅝ дин.

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 потура од редситних слова.

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 73. У Новом Саду, у уторак 4. (17.) априла 1906. Година XXII.

Др. М. Полит-Десанчић -- посланички кандидат У ВЕЛ. КИКИНДИ.

У суботу по подне добио је г. др. *Полит-Десанчић* ову депешу:

Вел. Кикинда, 14. априла. Уједињени Срби бирачи, присталице народносног програма одушевљено и **једногласно** кандидовали су Вас за свога посланика у изборном срезу вароши Кикинде. Молимо да примите кандидатуру.

Др. Ранко *Гранић*, прота *Влаховић*, Марко *Богдан*, Шандор *Будишин*, Миливој *Радовић*, парох *Симић*, парох *Веселиновић*, др. Иван *Веселиновић*, др. Сава *Пушник*, др. Васа *Јакшић*, др. Арсен *Видак*, Миша *Јовановић*, др. Јован *Пачу*, Пера *Прекајски*, Теофан *Пешровић*, Мита *Рус*, Милан К. *Пешровић*, Алекса *Баковљев*, Мита *Терзин*, Васа *Коцкар*, Милан *Моцић*, Славко *Лаковић*, Коста *Средојев*, Сима *Јовановић*, Св. *Којновић*, Васа *Гајин*, Ђока *Недучин*, Стева *Пешровић*, Милан *Рацков*, Мита *Адамовић*, Светозар *Новаковић*, Пера *Иличин*, Шандор *Рацков*, Пера *Поповић*, Лаза *Будишин*, Ђура *Будишин*, Мита *Будишин*.

На ту је депешу г. др. *Полит-Десанчић* одговорио овим телеграмом:

Господину
Дру Ранку Гранићу
Кикинда.

Са мојим успоменама на српску слогу, радосно поздрављам слогу у српској Кикинди. Примам са захвалношћу понуђену кандидатуру. Ако је потребно приправан сам доћи у Кикинду да држим свој програмни говор. Моје срдачно српско поздравље браћи која су ми понудили кандидатуру као и свима честитим бирачима. Живила српска слога!

Др. Мих. Полит-Десанчић.

На обзорју српског неба ведри се.

„Ватајте се кола тога,
Од вишњег је оно Бога.“

Буктиња српске народне свести у Вел. Кикинди — упалила се. Буктињу ту запалила је слога српскога народа, и њена светлост видиће се надалеко: да покаже пут оваки целом народу српском, пут којим му поћи ваља, којим путем поћи мора, ако сам себи добра жели.

Баш у тренутку, кад су забринути родољуби српски почели да очајавају, указа се изненада светлост на истоку. У највећој вароши српској у нашој отаџбини, у негдањој челенки славног диштрикта банатског — у Великој Кикинди — сложила се сва браћа српска, без разлике сталежа и странака, да кандидују врлог и дичног родољуба српског, **негдањег неустрашимог борца за народна права** на земаљском сабору — дра Михајла Полита-Десанчића.

На овај глас, на ову радосну вест, одушевљено ће закуцати свако српско срце, а Геније српског народа весело ће подићи своју досад суморну главу, да благослови овај *напредак* рода свога милога.

Кандидатура дра Полита у срцу славног диштрикта српског од великог је значаја! То је знак, да је српски народ у дванаестом часу пренуо, да је дошао к себи, да се пробудио из дугогодишњег мртвила, и да хоће да живи самосвојним народним — српским животом.

Наша отаџбина налази се у великој кризи. Дошла је на раскршће! Хоће да се створи једна обртна тачка у политичком животу угарских народа, хоће да се спроведе изборна реформа — на сасвим новој основи, на **општем праву гласања**.

Шта је то *„опште право гласања“*? Је-ли то штогод заплетено и забуњено? Је-ли то нека дубља политичка теорија?

Не — то је нешто сасвим просто и јасно! Досад су имали право гласа само они, који су имали извесну количину имања. А сада се иде за тим, да се даде изборно право без погледа на имање сваком пунолетном грађанину наше отаџбине који радом и крвљу својом доприноси целокупним интересима њеним.

Али тако широка основа изборног права баца у бригу неке политичаре, који су научени, да само неки разреди друштвени имају права, а други да буду од тога искључени.

Ти траже начина, како би ту изборну реформу према себи и својим интересима удесили. Они би хтели да уведу опште право гласања, али тако да му пришију једну **закрпу**, која ће то **„опште право“** учинити ништавним. Они би хтели да само онај може бити бирач, који знаде читати и писати — а гдекоји иду тако далеко, да захтевају мађарско знање читања и писања.

Ако се *„опште“* право гласања ограничи само на оне, који знају читати и писати, па кад се још помисли на утицај власти при одређењу те квалификације, онда може човек себи представити како ће изгледати то **„опште“** право гласања. По приближном рачуну, међу немађарским народима много ће мање њих имати право гласа од досадашњих бирача. Па ако се још читање и писање мађарског језика буде захтевало по том новом изборном закону, онда ће још мање њих међу народносним бирачима моћи доћи до урне изборне. И онда би то било **„опште“** право гласа. Ето, на чему ће се радити овога сабора.

Ако на идућем земаљском сабору продре таки закон, онда то неће бити опште право гласања, него опет *ограничено* — ограничено на извесне класе и касте грађана, а друге класе које тако исто крвљу и радом својим доприносе целокупним земаљским интересима — биће од тога права искључене. Биће само одржана форма општег права гласања, а језгра биће стара, — она неправедна система која стотине и хиљаде својих грађана лишава најузвишенијег грађанског права — права да може утицати у државне послове.

Па ко је намеран то примити? Ко је намеран пришабањити ону закрпу на лепом телу општег права гласања? Ваљда мађарски народ? Боже сачувај! Мађарски је народ добар и племенит, и ми смо уверени да би он са осталим народима наједнако и братски поделио сва грађанска права, да у крилу његовом нема занесењака, да нема агитатора, који га неоправданим аспирацијама заводе, а тиме доводе у противност са великим начелима слободе и једнакости, које је он на застави своје политичке прошлости исписао.

Садашња нова влада она је та, која пред лицем целе Европе отворено изјављује, да ће на идућем земаљском сабору опште право гласања увести само са очувањем националног карактера угарске државе. Она дакле мисли таки закон створити, који неће дати сваком грађанину једнако право изборно, него ће направити разлику између грађана и грађана. Садашња влада ставља се дакле на становиште средњега века, она не сме да напредује са духом времена и слободе, него се ограђује кинеским зидовима кастанске разлике.

Опште право гласања — тако, као што га сада мисле предложити на идућем земаљском сабору, то је једна велика **лаж**, против које се сваки свестан грађанин наше отаџбине борити мора. —

А особито се пак морају борити све народности — јер против њих, — **против њиховог слободног човечанског права** управљено је оно ограничење, којим се мисли тај закон уоквирити. Не може се народностима спречити улазак у државни сабор. Њима се мора омогућити да врше своја грађанска права као што их врши владајуће племе.

Као што се и досад наведеног види, предстојећи земаљски сабор има да изврши један велики задатак. Од године поравнања до данас није било важнијег сабора од овога. Његово деловање биће судбоносно по целу земљу, а особито по немађарске народности. Зато треба оне да се добро узму на ум *коме ће своје поверење поклонити*, да у том великом делу заступа право и интересе свога народа. — *А српски народ ако икад, сада треба добро да отвори очи шта ће радити.* Велика одговорност лежи на садашњем нараштају српском. Ако *буде своју дужност савесно вршио, ако буде од славних предака му остављени аманет верно очувао*, **потомство ће га благосиљати, — ако не — проклињаће га.**

Није доста, да је когод само Србин — па и добар Србин. Ту су нужни момци првога реда. *Српство треба да пошље најбоље синове своје у борбу за народна* права. Све партајне и личне обзире треба бацити на страну, па сложно, *братски* прионути око избора.

Челенка Српства, дична Кикинда на брзо је схватила озбиљан и критичан положај српскога народа, те је за свога кандидата истакла *међу најбољима најбољега*. Др. Полит-Десанчић је годинама заступао и бранио права народа на државном сабору. Његова реч чула се далеко иза граница наше отаџбине. — *И кад год се појавио у јавном животу свуда је осветлао образ себи и своме народу.* На конгресу народносном уступљено му је првенство и вођство од свију осталих народности, **и он је ударио печат свога духа, на цео рад тога конгреса.** Буде-ли сада изабран, он ће опет заузети међу осталим нар. посланицима *оно одлично место, које му по способностима његовим, по прошлости* и жарком родољубљу његовом приличи. — Његова громка реч одјекнуће са сабора широм Европе, *и сазнаће се тамо, да у Угарској још има српског народа.*

Кандидатуром Политовом *побола је Кикинда на бедемима* Српства **свету заставу слоге** и свести српске — показујући пример свима срезовима.

Нека је зато слава и хвала дичним Кикинђанима у име будућности српске.

Али сада на дело, кад се један Полит истиче за кандидата, онда треба његов избор и осигурати. На ноге дакле — мало и велико — старо и младо! Све и што је српско и српским се млеком одојило, сви на посао! Сви сложно у то братско коло — коло српско народно. Као што нам наш мили песник Бранко каже:

Ватајте се кола тога
Од вишњег је оно Бога,
Држи руком братац брата.
Близу срца њега хвата.
Брже браћо амо амо
Да се скупа поиграмо.

Др. Стеван Малешевић.

КАНДИДАТУРА дра Михаила Полита-Десанчића у Великој Кикинди.

Највећа српска општина у Угарској, *Велика Кикинда*, осветлала је себи образ у овом критичном времену, у ком сада живимо. **Велика Кикинда је истакла за свог посланичког кандидата за угарски сабор нашега првака и вођу, старог српског народног борца и парламентарца, г. дра Михаила Полита-Десанчића.** У Великој Кикинди су се сви Срби, без разлике странака, *братски сложили* и истакли за свог кандидата г. дра *Полита-Десанчића*. Ми се веома ра-

дујемо овом братском споразуму свесних Срба у Вел. Кикинди, који је споразум једини кадар да српску ствар доведе до победе.

Живели Срби Кикинђани!

*

На Велику Суботу је у Вел. Кикинди држана споразумна велика конференција Срба бирача, на којој је кандидован г. др. Мих. *Полит-Десанчић*. О тој конференцији извештава кикиндска „*Садашњост*“ ово:

На велику суботу 1. (14.) априла 1906. г. после подне одржали су Срби бирачи у В. Кикинди по претходном договору више њих бирача попиру конференцију на којој је по свестраном и подужем претресу једногласно усвојен предлог, да се за посланичког кандидата вароши В. Кикинде истакне др. *Полит* са народносним програмом. Овај закључак усвојен је са највећим одушевљењем и бурним клицањем: *живио кандидат, живио др. Полит*! Изабран је за привременог председника др. Ранко *Гранић* и Марко *Богдан*, за потпредседнике др. И. *Веселиновић*, Шандор *Будишин* и др. Васа *Јакшић*, а за перовође др. Ј. *Пачу*, Славко *Лаковић* и Милан *Моцић*, а уз ове привремени извршни одбор од 12 лица. — Решено је за тим да се изашље депутација у особи Шандора *Будишиног*, Марка *Богдана*, др. Ивана *Веселиновића*, др. Васе *Јакшића*, Симе *Јовановића* и Светозара *Новаковића* у Нови Сад др. Политу, која ће др. Полита позвати да се прими кандидатуре. — Закључено је и то, да се прогласом известе бирачи о кандидатури др. Полита и да се сазове одма за *други дан Ускрса у велику дворницу „Народне Гостионе“ збор бирача*, на коме ће *др. Полит, кандидат, изнети* и *образложити свој политички програм* и *обележити правац*, којег ће се држати као изабрани посланик па државном сабору.

О свему овоме извештен је г. др. Полит-Десанчић депешом, коју доносимо на челу данашњег броја нашег листа.

Долазак кикиндске депутације.

Синоћ, први дан Ускрса, стигла је депутација кикиндских Срба бирача у Нови Сад, те је дошла г. дру *Политу-Десанчићу*, срдачно га поздравила и понудила му кандидатуру. У депутацији су били г. г. др. Иван *Веселиновић*, Марко *Богдан*, Шандор *Будишин*, Сима *Јовановић*, Светозар *Новаковић* и др. Васа *Јакшић*.

У име депутације и у име Срба Кикинђана поздравио је г. дра *Полита-Десанчића* г. др. Иван *Веселиновић*, који је бираним речима поздравио г. дра Полита-Десанчића. Г. др. *Веселиновић* је у свом говору разложио, да су Срби Кикинђани без разлике странака одржали на Велику Суботу по подне велику бирачку конференцију, на којој је утврђен братски споразум, а *за кандидата да је истакнут др. Михаило Полит-Десанчић*, у ком су Срби Кикинђани уверени, да ће најдостојније знати и умети заступати интересе српског народа у овом кобном времену, кад се спрема изборна реформа, која се намерава тако извести да се бирачко право не прошири, него још сузи. Прошлост и досадашњи рад дра Полита-Десанчића, — рече г. др. Веселиновић — даје Србима Кикинђанима највише јемства, да ће он у овим тешким данима достојно знати да заступа интересе српског народа.

После тог говора депутација је одушевљено кликнула: *Живео др. Полит!*

Затим је г. др. Полит-Десанчић одговорио, да се веома радује, што се овом приликом у српској Кикинди успоставила потпуна српска слога, што је знак, да ће Кикинда бити претеча успостави оног доба, кад је српски народ у слози радио на свом бољитку. Веома благодари Србима Кикинђанима, што су га одликовали својим повереньем и *прима се понуђене му кандидатуре*. Члановима депутације је г. др. Полит-Десанчић нарочито благодарио, што су прекинули ускршњи одмор и потрудили се у Нови Сад.

Г. др. Полит-Десанчић је затим сваког члана депутације срдачно поздравио, а увече беше заједничка вечера код „Јелисавете“, на којој је пало више срдачних и родољубивих здравица.

Јутрошњим брзим возом је кикиндски кандидат др. Михаило *Полит-Десанчић*, праћен депутацијом Кикинђана и господом: дром Стеваном *Малешевићем* и дром Миланом А. *Бирићем* отпутовао у Вел. Кикинду, где ће данас после подне одржати свој програмни говор на великом народном збору.

У Кикинди је међу Србима огромно одушевљење, кад се дознало да се др. Михаило Полит-Десанчић примио кандидатуре. Срби Кикинђани ступају у изборну борбу са пуно поуздања у победу српског народносног кандидата дра Михаила Полита-Десанчића.

*

Поздрав дру Политу-Десанчићу из турско-бечејског среза.

Јуче је г. дру Михаилу *Политу-Десанчићу* стигла ова депеша:

Турски Бечеј, 15. априла. Бирачи среза турско-бечејског на конференцији, одржаној у Бечеју првог дана Ускрса, једнодушно и одушевљено поздрављају Вашу кандидатуру у Великој Кикинди. Вашим светлим именом и радом народносно питање пожњеће велике успехе у угарском сабору. Живили! — Др. Давидовић председник, др. Павловић народни кандидат, Берић перовођа.

Г. др. *Полит-Десанчић* благодарио је овим телеграмом:

Др. Давидовић

Турски Бечеј.

Лепо хвала на честитки. Дао би Бог да сване, па да угледамо негдању српску слогу. Желим Вашем кандидату најбољи успех. Он заслужује поверење народно. Живили!

Др. Полит-Десанчић.

Изборно кретање.

У турско-бечејском срезу.

Јављају нам из разних места турско-бечејског среза да је тамо огромно одушевљење у народу за досадашњег омиљеног народњачког посланика дра Љубу *Павловића*. Његов је избор *сигуран*.

*

Молимо све своје пријатеље у свима српским изборним срезовима, да нас што брже и што тачније извештавају о изборном кретању.

НОВИ САД, 3. априла 1906.

— **Хоће да запне за „Браник“.** „*Нови Србобран*“, што излази у Загребу и што је орган српске самосталне странке, хоће час по час да запне за „Браник“. „Нови Србобран“ пронашао је, да ми водимо неку политику супротну хрватској и српској опозицији. Је-ли то збиља тако? Ми не само да такову политику не водимо, него на против ми ону опозицију што је у интересу Срба и Хрвата, у дугом низу година заступамо. Што ни речку резолуцију и ако је појмимо, не можемо да одобримо, узрок лежи у том, што ми држимо да је било недостојно истрчавати пред мађарску коалицију. Али ову политику нама „Н. Србобран“ толико и не замера, колико наше држање према *Србији*. Ко има очију да чита а памети да разуме оно, што ми пишемо о Србији, тај ће наше српске осећаје у погледу Србије лако појмити. Ми смо ступање краља Петра на српски престо најсимпатичније поздравили, па су при том имали удела осећаји нашега управника из давнашњих времена. Али кад су у Србији пошле ствари онако кло што *не треба*, ми нисмо могли одобрити *оно што се не да одобрити*. Кад ми гдекоји пут добијамо неке вести од незадовољника у Србији, ми их по новинарској дужности региструјемо, али таки стављамо наше примедбе, ако нам се чини да какова вест не одговара правом стању ствари. „Н. Србобран“ боље би чинио да мало више запиње за овдашњи радикалски лист него за „Браник“, јер га овдашњи радикалски лист на најнедостојнија начин напада, а „Н. Србобран“ се онако само у рукавицама брани, да не би повредио „опозициону“ слогу! Е па те је лепо и великодушно, само што радикали ово не уважавају. Е па кад треба слоге, нашто баш запињати за „Браник“?

Позив на претплату.

Крајем овога месеца истиче претплата свима оним нашим претплатницима, који се на прву четврт, односно до краја марта 1906. на наш лист претплатили.

Молимо, да нам поштовани претплатници благовремено обнове претплату, како не би било прекидања у шиљању листа. Ми не жалимо ни труда ни трошка, да задовољимо своје читаоце, њихове захтеве и потребе, па је право, да и претплатници тачно врше своју дужност.

Позивајући дакле своје досадашње претплатнике, а и остали српски свет на нову претплату, дајемо од своје стране уверење, да ћемо и од сад стајати на бранику Српства у овом независном листу, који у свима околностима остаје веран правцу и путу, којима корача. Читаоци „Браника“ могли су се уверити, да како у главним чланцима, тако и у осталим деловима листа, дајемо потпунога обавештаја о свима појавама политичкога живота. Не мање гледимо да у нашем подлиску култивирамо и забавни део.

Претплатна је цена „Бранику“:
На годину . . . 28 кр. или 35 дин.
На по године . 14 кр. или $17\frac{1}{2}$ дин.
На четврт год. 7 кр. или $8\frac{3}{4}$ дин.

А може се претплатити месечно. Месечно стаје „Браник“ 2 К 35 пот.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 21. марта (3. априла) 1906. год.

Управа и уредништво „Браника“.

СТАТУТ

о народно црквеној-автономији у Босни и Херцеговини.

(Наставак.)

§ 138. Установе у § 42. затим 43.—52. и § 29. примјењују се у истом смислу и на манастирски црквени одбор.

§ 139. Све установе § 54., тачка 3. §§ 56., 57. и 58. о црквеним туторима и старатељима сирота и убогих примјењују се у истом смислу и на манастирске црквене туторе и старатеље сирота и убогих.

§ 140. У манастирима, којима нијесу околна села у парохију додијељена, уз које дакле не постоје манастирске црквене општине, свршује послове манастирске скупштине и школске послове манастирскг црквеног одбора (§ 55.) сабор братства манастирског, остале послове манастирског црквеног одбора — настојатељство манастирско, послове пак црквених тутора — намјесник, а старатеља сирота и убогих — духовник манастирски. Но и у овом случају морају се рачуни, који се односе на манастирску цркву, школу, њихове фондове и закладе, посебно водити од осталих прихода манастирских.

ГЛАВА ЧЕТВРТА.

О српским православним епархијама.

а) О епархијама, епархијским епископима и епархијској управи у опште.

§ 141. Епархија је црквена област, која се састоји од више црквених општина, протопрезвитерата и манастира, и која стоји под духовном управом, судом и надзором свог канонично постављоног епископа, који је у смислу канона позван, да непрестано — посредно и непосредно — настојава о религиозности, моралности и просвјети својега стада и свештенства.

§ 142. Свака православна црквена општина и сваки православни протопрезвитерат и манастир, који постоји или се тек основао буде у овијем земљама, мора бити у каноничној свези са једном од постојећих овопредјелних српских православних епархија.

§ 143. Садање српске православне епархије у Босни и Херцеговини, њихов опсег и њихове столице узакоњују се за сад овако: 1. митрополија дабро-босанска са столицом у Сарајеву; 2. митрополија захумско-херцеговачка са столицом у Мостару; 3. митрополија зворничко-тузланска са столицом у Д. Тузли; 4. митрополија бањалучко-бихаћка са столицом у Бањалуци.

Протопрезвитерати и парохије, које припадају горе наведеним појединим епархијама, означене су у прилогу. Оснивање нових епархија-митрополија дозвољено је.

(Наставиће се.)

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

КАШАЉ!

Ко на овај не пази, греши против сопственог тела!

Кајзерове грудне карамеле с три јеле.

Лекарски опробане и препоручене против кашља, промуклости, катара, крвавости и катара у ждрелу.

4512 кот. овер. сведоџаба доказују, да оне одржавају оно, што обећавају.

Пакет по 20 и 40 потура код: *Оскара Клајна*, дрог. код Срв. Крста у Н. Саду. *Омера Попова* у Карлову. *Д. Коде посл. Гула Винкле* у Н. Саду. *Љ. Стефановића син* у Н. Саду. С. **Михајловића** апотека у Ст. Пазови. *Симона Скендеровића* апотека у Апатину. *К. Пероша* апотека у Баваништу.

479 23—24

АГЕНТУРНА РАДЊА

КОСТЕ ТЕОДОРОВИЋА

У СУБОТИЦИ

треба плац-агента, који говори и кореспондише немачки и говори мађарски. Трговачки спомоћници шпецерајске струке интелигентни нека се обрате у рекомандиратом писму што пре.

200 2—3

ЗАЈАМ НА АМОРТИЗАЦИЈУ.

На непокретно имање: КУЋЕ и ЗЕМЉУ, на земљу до $\frac{3}{4}$ вредности са каматом 4 до $4\frac{1}{2}\%$ не само на I-во, већ на II-го па и III-ће табуларно место са каматом **5** до **6**%, треба само поднети извод из грунтовнице и катастралне књиге. И добра се преузимају и продају ради парцелирања.

Обратити се ваља на:

„AGRARIA“

földhitel és ingatlan forgalmi intézet

184 5—15 NAGY-SZEBEN.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“. Штампарија деоничарског друштва „Браника.“